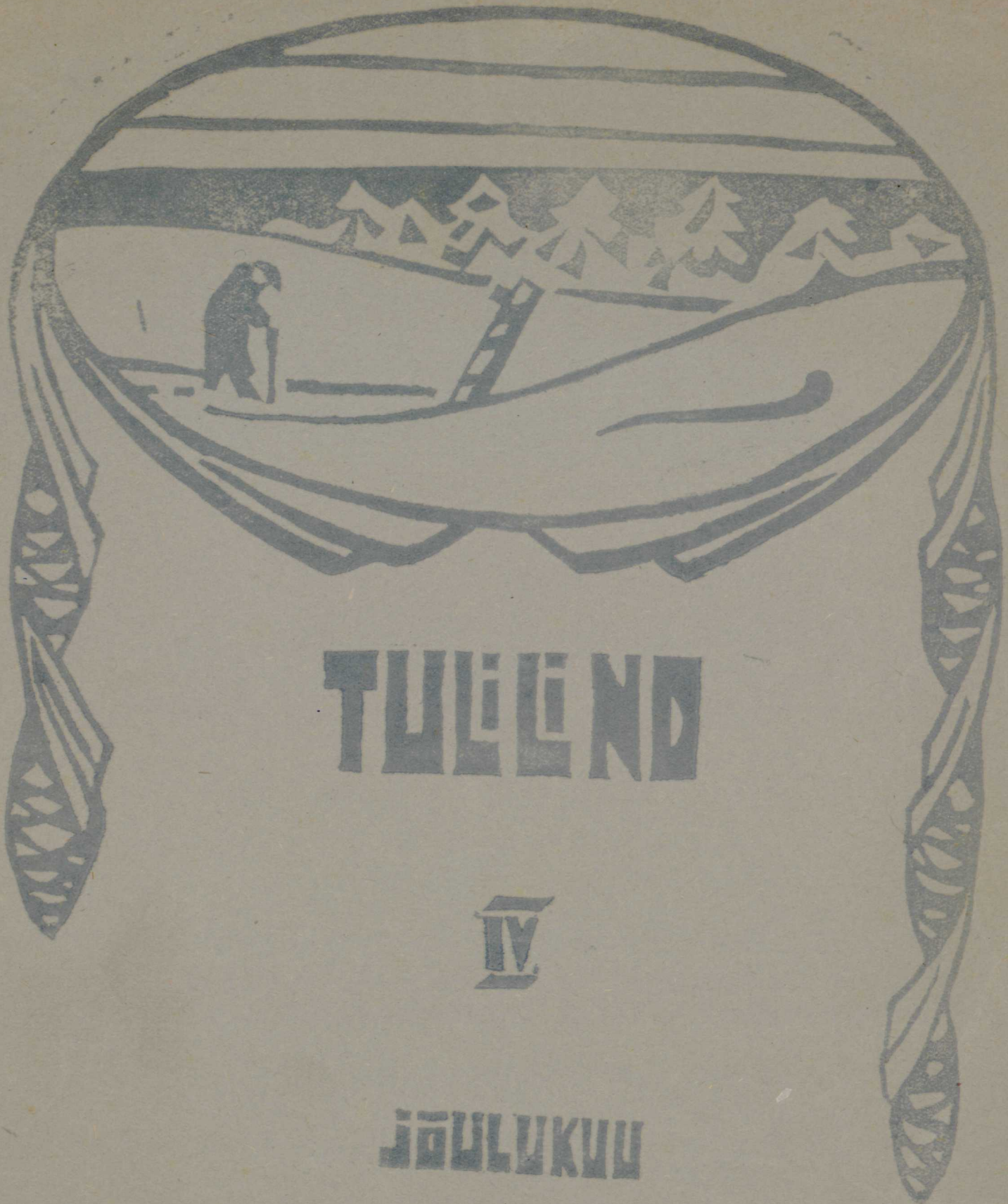

Aj. I 687

R. Kirjandusmuuseumi Raamatukogu

Läänemaa Õpetajate

Seminaari

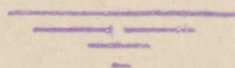
Õppur ~ Ühingu

väljaanne

— 1922 —

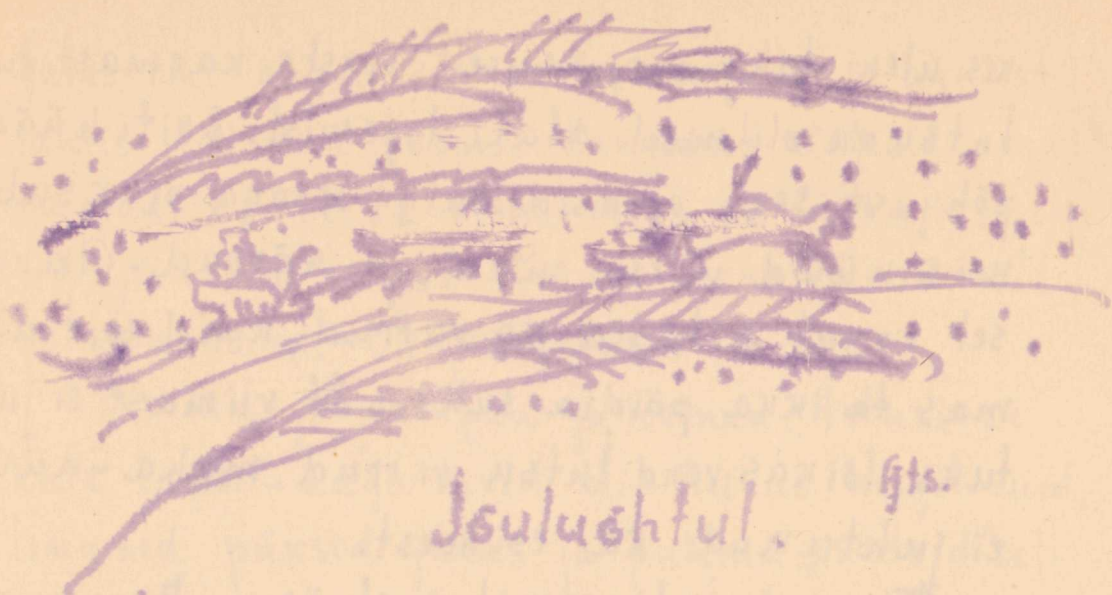
Sisu:

jõuluõhtul.	Ats.
Õn.	S.-R.
Mu elu.	-?-
Kaks vaevandit.	S.-R.
Õn jõude...	S.-R.
x x x	Laine.
Pähend sõbrale	Laine.

M. Pärti ja H. Lepbergi illustratsioon.

Joulushtul.

ljts.

Igalpool tunti päratut kodusust ja mõ-
nusust. Maitsi jõulusi. Samuti ka meil.
Mõne vaksane nuusk säras lanal ja ahju-
nurgas asusid heinad. Seda pidu! - kui
juba küllalt liiga-paati keetud, upepalli-
lastud ja „kingsepa silma torgitud“, asu-
sime vennaga mustlase moodu maadlema. Vene
käänas mind nii mõndagi korda upakile ja
ladus mõned hääd kämblatäsed võidu ta-
suks. Keerit ägedamat rassimist visati ah-
ju otselt mingi müttakas meile otse kaela.
Kokkusime!... Ent järgmisel silmpilgul
selgus, et see meie vä kirju ints oli,

kes üleni tahmane, ketiselt vorste kaemast tu...
İntsuga oli meil alati tigemist. Èriti hääd
põhjust seks andsid valge otsaga pikksaba,
mis nüüd üleni must, ja kõrvad. Äärmis-
sel kottal aitasid ka vurrud, kuid siit ah-
mas ta ikka pöidla suhu. Èt viimast ei juht-
uks, löikas vend İntsu vurrud maha - nüüd
ei juhtunud ka esimest.

Täna oli İnts õige tujust ära. Paarikord-
se sabast-sikutuse järele lõi ta jõru lahti ja
kui ma - nagu sel juhusel mu harilik viis-
-taga torupilli hakkasin lööma, sasis ta mu
käte pikku. - Nüüd löuga sime mõlemad.

Èma istus voodi serval ja leidis, et asi ka
tematagi lõpeb. İsa viskas laua äärest pil-
gu ahjunurka, nihutas aeglehe kaugemale
ja asus meie juure. Vend hakkas pränniku
sarve krõbistama, isa röttis mind „tpruu-
kappi“ põlvele ja algas:

» See oli siis, kui mina alles jõmpsikas
olin. Oli saõmmane jõuluõhtu. Külma pau-

gutas omi labakindaid vastu seinpa'ke ja annast
rahtis täiskuu tupp. Hangedest ulatasid ainult
mustad aedteiba otsad välja ja põldudel jook-
sid jänesed ringi. Talude aknatest särasid
öö otsa tuled. - Oli jõulurööm.

Oli meitgi jõulupuu ja heinad. Istusime
hulk lapsi - nagu meid oli - heinus kõigil uued,
liuased püksid jalas ja puhtad „sätsid” sel-
jas. Ema laulis jõulvärse ja isa luges pakust
saamatust imelikke arusaamatuid lugusid.

„... ja rahu maa peal.” lõpetas ta lugemise.

- Aga kõigil ei ole?! -

- On.

- Aga, miks jänesed ei ole? -

- Neil on... Aga sul ei pruugi jälle oma
suuga niieđer olla. jõuluvana oleks võinud
sulle viitsa tulla.” -

Katukese aja pärast näsisid kõik põhus
olijad jõulu leiba, kusta peale viltu vaadates,
sest ta jäeti ilma.

Pea uinusid kõik meie leiva näsijad, ainult

Kusta vaatas arnest kuuvalgele oraspõllule -
- kõigil on... jänestele ei ole... Mul pole ka...
Muutuvad ajad, muutuvad arud. lõpetas isa.

Nii kumiseb viimane alles mu kõrvus, just
nagu süis - jõuluõhtul - kui isa põlvel, heina-
kõrt imedes uinusin.

1.11.22.

§-R.

Öön.

I

Uppund pimedusmerre
õudsesse. —

Sygavasse

imbunud sygisvampiit verre.

Een valgust sylgar elenterlamp
täppena öö kōrin.

Maan, koltund lehin, samme tramp.
Hingen pōrin.

II.

Hundab eksiv öine tuul,
painateh oksid yksikul puul.

Taavas kui pigiga kaet.

Tormist kerkivnogu aet,
näiteks tal een tulisilm.

Tõrvat ilm,

ympirus sõndub.

Kõrgun hing tõuseb & mööndub -
-hargneb yhes teega arvu.

Kaob mardu...

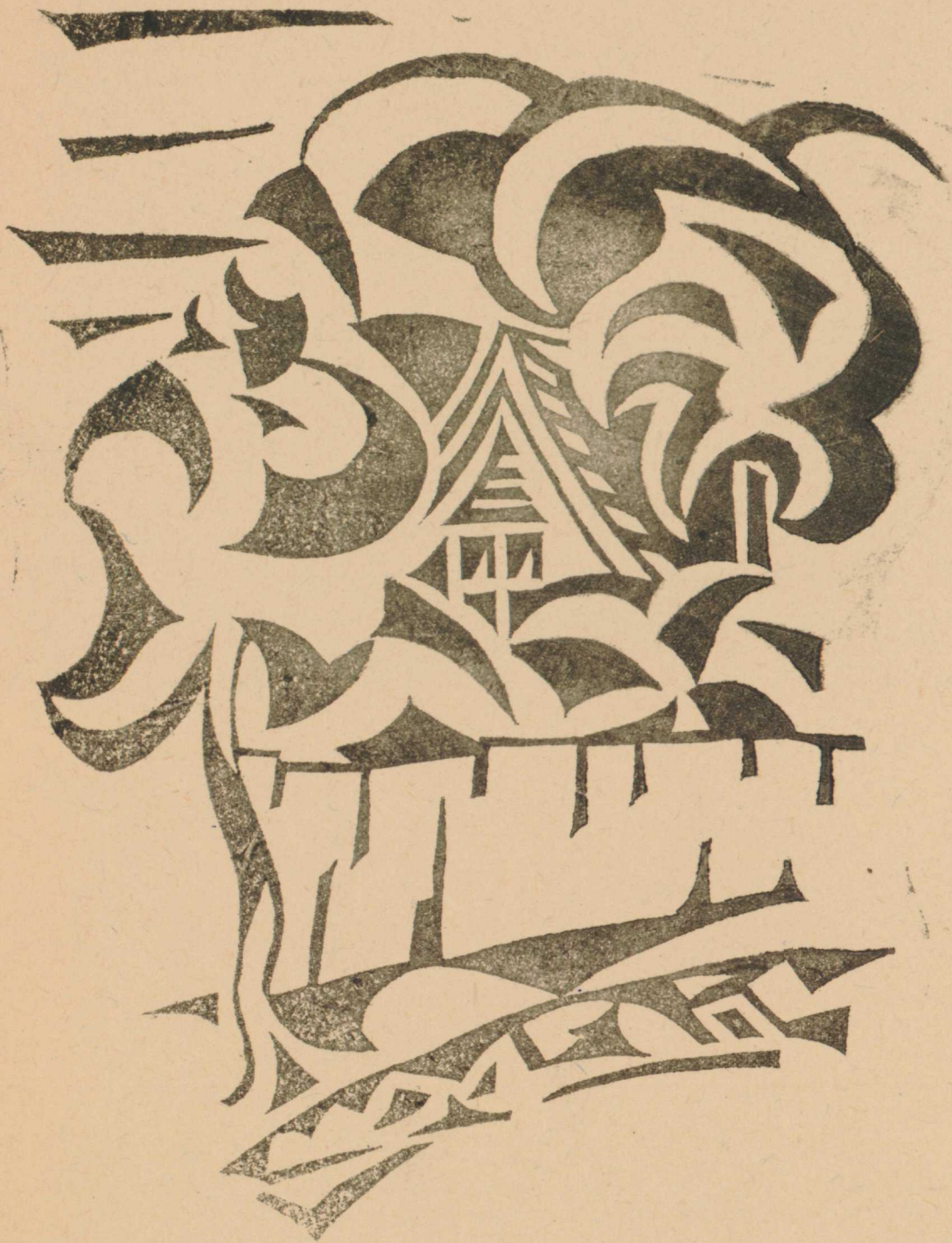
Veetlev tulisilm kaugusei vaikub.

Ymbrusen vaikub.

Põhjaä rebeneb pilve põim,
hargub tähtelõim.

14.8.22.

Mu elu.

Uäetina nägin esimest korda päikest. Ja kiired tõid lapsehinge puhta süütu elu. Õhnest säravail silmil valmistasin end ristimisele. Ja ristifi.

Säält kaugelt tumedusest puhkes lahti õis ja ma hingasin. Sain täis jõudu. Rändasin inimsusest. Otsisin üksildust. Tulin põlisesse laande. Leidsin sääl suured kohavad puud; sygavad allikad. Ja ma jõin. Muutusin nägematuks. Rändasin läbi laante, läbi maa-de. Tungisin sügavaisse kivistikkesse ja ma hõljale. Sääl hirvitas mulle igavik. Nagu suup kotkas seisis ta sääl mäe ladvul ja leh-vitas tiivadega. Oma raudsete küüntega hõl-dis ta ilusad roosi. Kiskus õrnad lehekeseid ja pillus nad laiali alla kivistikku. Õudse naeru-ga lahkus ta. Ma suudlesin neid vana roosilehti ja tuul paisas meid. Need purustatud lehed

pääksid mulle sinest, mis igavik hävitand. Ja ma nut-
sin. Langesin külmale kaljule ja kuulasin läbi
pisarate puustatud poosi kaebeokkeid.

II.

Söber, Sind tsin. Ei leia ma sind. Vaatan hõm-
miku hämaruses udu, ehk paistad sa. Vaatan
õhtuvidelikul sinna mere poole, kus tõusevad ja
rajuvad lained. Ei näe Sind! Ööseti tunnen Su
kogu õhukogus, aga taganed kui liiginen. Sa jää-
leidmata - mida igatseñ - et lennata koos üksildus-
se. Sinna! kus kohar pilliroog igavikust sosiste-
leb. Sääl paitame lille tulle, tõstame käed üles
sinavusse ja kaome laine voogu ... Aga sind
pole. Kurralt otsin Sind, nutan kibedaid pisaraid.
Ja kuigi eitöösti. Ilmas on karm tõde, kibe vale.
Äänilult tuul kuivatab põski ja külm merelai-
ne jähutab elu-palavust.

III.

Valge liinik tume vari -
Merilained murravad.
Eemal kaugel nutab mets

Närtsib surmatantsus ohtes.

Tormine tuul, pilved-

Vaimukohin all.

Silmis virvendab läige,

Mures mõtte sõud.

IV.

Juba koguvad mustad pilved. Juba kolletab merrisaarel pilliroog. Tumedalt kohavad puud, nutavad närtsivad lilled. Möödas on roosid; kadunud roheline muru; kasid. Tummana püsivad nad nüüd sügisöö hämaruses; mälestavad minevikku. Kurrastusest nõrkevad lehed, närtsivad... Kukurad. Maa võtab nad vastu; tuul ajab nad edasi... Edasi sügavasse sügisöö pimedusse. Ja vihma sajab. Meri vahutab kahistades pilliroogu. Paludes sosistavad riimased roosid peental. Sosistavad... Paluvad... Külmal, kare tuul puhub. Vihm... ja roosid nutavad. Nutavad surmast. Öö siruta meile oma kaitsekäed! Öö miks piinad, oled kartm... Öö... Vihm, poti... Pisarad

liiguvad langevail lehil, langevad sügisöö pimedusse.

V.

Tulin. Sõudsin sulle, mu igavik. Küle vihm ja
kare tuul olid mu saatjad. Olen läbimärq. ja sa
igavik! sa tume igavik eitunne mind - - -

Hüppasin läbi poriloikude, kuulsin sügisöö
vaimude koledat hirvitust... ja ma ruttasid.
Tõotlikud huiked; vaimude healed kohuta-
vad. firm, sõudsus. Ma põgenesid. ja sina iga-
vik haigutad mulle koledalt sääl kuristikku
äärel, tameda öö varjul. Hirvitad! Kui kalju
lasub mu rinnal... ja sa, igavik... Mu ootusei
ava end. Igavik! Igavik! - - Peen sind surmani.

VI.

- Kas tunnete mind?! - hüüan teile. Teie ei vas-
ta, ei kosta. Teie olete mulle saatuse pilkaks.
Arvate, et olen umbrohi. Jah, teile olen ma
see. Kas teie ei kuule mu tasaseid sõnu; kas
teie ei näe, kuidas see suur must pilv säält
tõuseb! See olen mina. Ma purustan teid
tükkideks ja viskan merilaintele. Ah juha

Hardate, juba põgenete mu eest!

Taganege minust! Surge pimeduse hämaruses! --
ja ma purustasin nad viletsad eluussid. Kuid...
mis olen ma teind! Mis olen ma teind? Ära nee-
tud! Ära neetud olen ma! Mu üle paistab veel
selge päike. Ta üksi on mulle veel armast. ja
säält kaugelt sinavusest tungib hele tähekiir mu
juure. Teile olen ma veel armast. Ma pean siit rän-
dama, rändama kuhugi igavusse tühjusse, kus
ei päikest, kuud ei tähti, taevast. Väid hõrmitab
säält kole igavik mulle vastu. Ta tulised silmad
põletavad mu hinge seest ja ma olen pime. Siis
kõban ma nuttes pimeduses ja toetan halli pea
külmale hallitanud kaljuile. Juuksis on mul hi-
gitilgad ja käed kõbavad ümber nagu otsides tu-
ge. Aga ei pimedusest kohta mu külma käsi
midagi; ei näe kustunud silmad seda armast
päikest ja tähekiirt... ja pean rändama, sest
teie ei tunne mind ja mu mõtteid. jääge terveks!
jääge loitma pimeduses ja unustage mind! Teie, keda
ma veel pole purustanud.

VII.

On selge öö. Üleval sinavuses loitvad kahva-
 tud tähed ja tume kuu. Pund on notus; ümber-
 tingi vaik. Ei meri enam vahuta. Juba möödus
 su sügis tormid; ku kunud pundelt lehed; ainult
 taevason tume, salalik, vaik. Ka tuul ei lehvii
 enam nii vihaseselt; hakkab väsima. Eks ole ta küll
 lalt tantsinud sügisööl murtlaineil ja raputanud
 latva. Kõik on vaif... Ümberringi sinavuses tähed.
 Mitu? Oo palju. Ei saa nõdet inimene mõista
 neid; ei tunne. Oled vilets, vaeti. Kes kuuleb su
 ohkeid; kes mõistab sind. Ümberringi on naer ja
 lõbu. Tuul jahutab su õhetavaid palgeid ja sa
 unistad: Mina olen viletsus. Ei ole mul sõpru ei
 seltsilist. Üksi olen ma. Ma tõusen ülesse si-
 navusse, kui kuu tõbine. Lehvitan sääli lossi-
 tornil ja vaatan sinna üle mere, kus vilgub talvöös
 paagituli. Säält lendan ma alla, muistsete haaba-
 de kohinal ja sõnna muistsete krüüega. Muist-
 sed haavad; nende isokin... Saladuslik püha
 kummardus. Au kartus tõuseb tähis ja hir-

munult vaatab kuu ja mina kuulan haldjate sõnu;
kuulan mu esivanemate ohtu ja häda. Ja ma
langen silmili - aga haavade kohin kumab kõrvus...
Oh tule! Oh tule sa! Vinguub tuul mulle haava-
lehis ja oksad noogutavad, kutsuvad. Tule sa ini-
me! Tule! Sul pole sõpra. Sa otsid teda...
Eilisa sa! Miks ma veel peatan, miks ma veel
ootan - aeg on ju siis käes. Kuid mulle armas
on maapind ja tähed, armas mulle kuu ja
tähed. Ärge hüüdke! Ma ei tule! ei tule!

VIII.

Tasa kohavad puud. Laulavad lainte suud.
Ei päikest näe. Säält kaugusest musteneb pilv...
Sääl särab täht, kuu ja kummardab puu. See
on vägevus, suurus. Ei mul seda pole! Elu nii
hall - sume - - päevtumes kraaksuvad õues
varesed, paugub teivas külm. Ilm on kõigile julm.
Õil säravad helkivad tuled - - udu. See on mu
kodu - - - mu elu. Kui kõlavad õhus võimuhelid,
höiskavad kilkavad häälled. Ja minus tõuseb
piin, et olen siin mereveel. Mustad pilved; tüme-

dad puud annavad sinioöle suud. Sääal kus mi-
na-helkimas kurbiduse vina. Sellest vari jääb...
jookseb... kaob, ilmub jälle. Mu hing ja täht need
vaikivad; ei hõiska, ei kaeba nad. Sääal kangel
sinavuses välgatab kuu. Näebatal, vaatab lainte-
le, kus helkimas tuhanded vaimurujatused. Ilus
vesi... laine turjad. Ja sääal kivi rühmikus väl-
gatab tuli, läheb valgeks öö - - tardunult vaatab
kuu, tumestama jääb puu. Pilved taganevad;
lained vaikivad. Kivi rühmikus kargatab kuu-
-sähvib tuli - - valgeneb lainetari. Ja sääalt
kaugest mustast ööst sammub kivi rühmikus-
se mees ja astub märjate kivile. Sääal tõstab
ta käed ja läbi pisarate kostab kaebav heli:
* Miks olete karmid; miks karitate heleneva öö,
miks pimestate tähed? Vaadake sinna: sääal
seisab noor kask; lehed tal langenud; kat-
tunud neist porine maa. See on valitu mul-
le, sest ma olen see, kes teid viletsaid loonud
ja kadus see mees, aga õhus helkis säva-

midagi; ei näe kustan.

Sätendes meri ja puud kohasid. Koor kask tõstis
näpstinud oksad ja tähed vaatasid ta silmi. „Ta
on valitu!“ kõlus läbi öö.

IX.

Kuu särab sumedalt. Puud kõigutavad ta-
sa, vaikselts. On ilus sügistalve öhtu. Vagusalt
lainetab meri. Tähed sätevdavad. Elu tume külg
on pöördunud. Kõledad tuuled on peletud. Ka-
linn on vaik. Kullitsad rattunud mudaga. Län-
geb elektri tuli. Vanad muistsed haavad kohavad;
kurt monotone viis. Miks? Elu pöörlev ratas
veereb, veereb kunni jääb seisma ja ytleb: „Mis
nääd?“ Aeg on tumestuv naerus --- peab an-
dama elu mitmekesidusele. Vaikne linn. Täi-
det tühjusega. Vahetevahel valgatau tuli lööb
heledaid sädemaid pimedusse. Raagunud puud
sosistavad üksteisele muinasjutte elu õnnest ja
armastusest. See teeb väikelinna veel vaiksena.
Puude varjud langevad vaimastanud laineile,
tähtede, elektri- ja kuu ritkel. Vesi keeb. —
ja muistes haavad jutustavad. Lained laska-

tavad. Üksteise pinnale langevad nad. Ja huuled
sulavad kokku... jõovastus noorus; esivanemate
jutustused õnnest. Ja lained on õnnelikud
väikelinnas vaikselt sügistelvel ja nad
ujuvad, rändavad igavikku --- rändavad ja
külm tuul puhub. Kattuvad lained õrna jääga
ja nad lahkuvad üksteisist mõlguteles uimasteid
päivi - tuhmi sügistelvet.

X.

Ma rändan ja ohkan.

Oh väeti ma.

Ja vaatan pilvi, laineid;

Mõtlen... tahan lennata!

Tuimana mõlguvad mõtted.

Hallid on päevad ja ööd;

Kurvana vaikim ja nutan.

Siis nii vaevaline, tüme.

Lendavad nädalad, kuud.

Siis valgust paista, kõik sume.

S-R.

Kaks va?vandit.

Tykk ookeermerd,
tsinnoberkallast samavõrd
ja paariviskendliised
karmiinladvulised
puud.

Sit yle taot
rasitar taeva violett-
-päikseplahvatuse kett.

Luud löikavalle
tuullouendille
nii muud
veelgi pätert ja taot.

12.8.99.

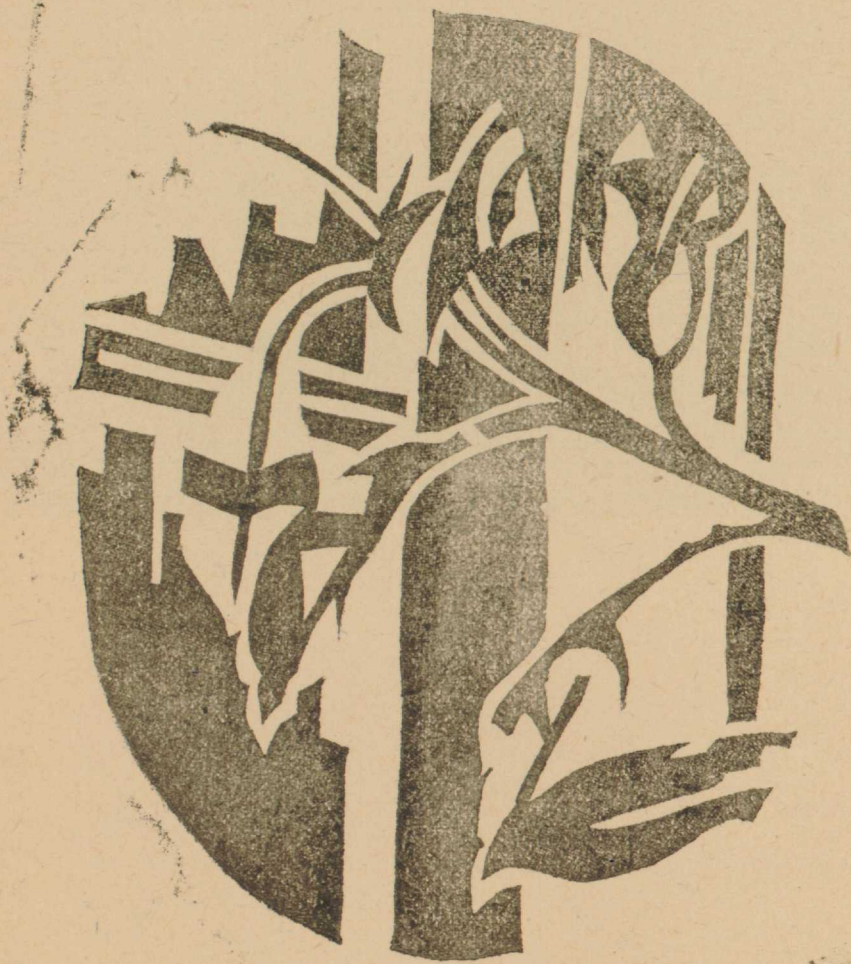
*

Kuhu ka ei ruttu
ikka need kollasein hameden
koolnute pead
kõngutarad pead.
Porisen viirun sammudest
trambin neid mutta,
koolnuiiga pidaden takti.
Tammen teel -
- koolnu.

Huikab vaid veel
sydamen tilk keradenstranti.

14.7.92

On joude...

Kylm öö nagu seda vahest talve keskel juhtub -
 -kui taevast kui põhjatu paistab ja ikka uusi ja
 uusi tähtryhmi silm märkub. Isegi tuul on kui
 kangestet ja kõle kuuralgus muudab lumipiina
 kui peegelväljaks, millel vibalavad puie varjud
 aetavad. Plöksuvad aedteibad ja pauguvad roikad.

Ule lume kõrgisõõ saan. Saanin Kyi mutab kogu
 yleni kasukan, ainult hallane krae-sepp annab elu-
 rüstest märku. Mõtteta sörgib kõrv, sest vastu taht-
 mist on kaugenemine kodust saamisel ööl-

Tee keerab kuusiku, mis kui arvusten kylla-
 poisi tempe hindab. Pingurad ohjad ja nõaten puu-
 sale seisatab kõrv. Kogu pöördub. Kasu ka krae
 tagant ilmub neiu nägu. Nägu täis yleelamusid.
 Pile lendab kaugusse, kui lõmmitab mustav ko-
 gu - kodu.

Mõtelindil lendab aeg kuusiksest pingijooks-
 just sügusest kuni kodust põgenejani -
 Mii taiseina tundub ema arm ja isa hool.

Kui selgelt veel kõlab: „Laps, ilma on palju teid,
vaata ette“...

Siit edasi pole ta kunagi tahtnud kuulda, ei
taha ka näha.

- Kallis on praegu iga silmapilk. Miks viivitada? -

Kriigiseb saan läbi mõtlema kuusiku: - On jõu-
de, mis võivad ka külmemadki talvööd, mis
tungivad läbi pörguliseima pimeduse, ellen ise
pimedad ja mis visuvad eemale kõigist; selga
käänab, naeraten. -

Kõlisevad naks langevad, külmanud pisarat.
Juba paistab maantee, paistab ristteel
kybeleu ootaja.

Saani... Kodu... tulevik... tundmused...
Kõik võtuna kaugusse uppuvad maanteed mööda
kaduvusse - ellu - õnne...

*

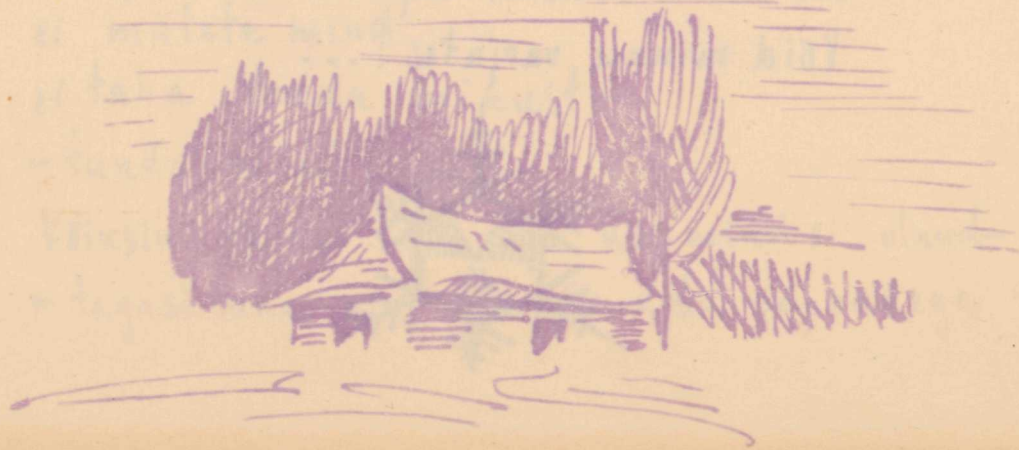
Metshiiglased on rahutud. Paljagi paistab
neile kahtlast pimedat, pilvisen öön. Vargi
lipsavad tuulhiilingud ladvalt l. drule.
Ei vastuta ükski tähtsilmi, mis all pilve, tuisun

synnib.

Metsa vahel viiskleb saan, raiudon jala-^{lega}
tukjasse lumme. Saanil loidisev kogu murrab
silmiiga läbi saju teed, et kuidagi kaugusest tu-
lest seletada. Yletsi kyynivate laudega hobune-
-körv- pingutab viimast jõudu. Tatunneb ju
nii omast ymprust. Pingutab, sest siht on teada.

Saanil istuja pingutab teelheitel - läheks-
-igale poole läheks, ainult mitte sinna! sinna,
kust läbi lumisamumi tuli vaerleb. Kuhu siis?...
Rusud võimaldavad sydamele ainult sinna tuk-
sumist...

Kõnn tuulega koputatakse aknale. Kõhku-
den kerkivad - teine teiselt poolt lauda - neli mu-
rest auku muljut silma akna poole, kust ka-
jastuvad kaks samast.

x

x

Laine.

x

Kui õnnelained elumerele on jub vaiki
 jäänd
 ja mõista võid et õnne veerel on järsk ja
 kõrge äär;

Siis mäleta vast sõpra!

Kui unistuse utku ei ole jäljetalt ma vajund,
 Ehk kuuled siis veel valus lämbund nuttu.
 Raim orja kütkest loobund.

Hing elab ainult nagu meinasloos,
 Kus anduda võid ennast täiest tal?

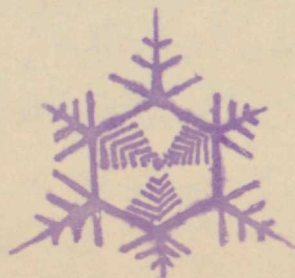
Arm, pühadus, õnn saadud sihiks koos.

Ning turmalt õnnes suikurale

Kui mõtted lendrad videviku hõlma.

Kui arvad tundvat sõprust külma,

Võid minnu varjata!...

Laine.

Pühend sõbrale.

Südamest ihkasin Sinuga rääkida,
aga saatus ei ole senni lasknud.

Ammugi ihkasin Sinuga mõtteid ja tundeid
vahetada; taevasei tahtnud.

Ammugi igatsesin üksindust... otsata üksindust...
lõputa... Nüüd aga

tunnen kuidas üksinduses hallitanud külmad
müürid hinge tahavad lõmmata -
- vangistatud süda! - -

Veel nagu liiguks kalliste sõprade keskel mu
vain kui leinavõru. Mõtte viivul
sinna kantud, kus sõbrad elavad.

Sõbrad ei tunne mu ligi olemist,
ei kuule mu ohkeid leinavaid,
ei mäleta mind,
ei taha teada minust -
- tunda mind! ...

Võiksin tagasi tuua aja kus mind ei olnud -
- tagasi tuua aja kus Sind su sõpradega

ei tundnud.—

Ma oleksin õnnelik!... Küüd aga kerkivad
üles mustad leinavaimud,
sonivate soovide orja hõimad —
- Õudsus! - - Rinnus tunnen heljuvate lain-
te mängu - või ettekujutud taktitist
määratsejate veeröövide hõljumist
sügistormide sõudel. Tunne mind! Si, põl-
ga ümind tundmast!
Ehk... soovin mäleta sõpra, elavalt, selgelt!...
teeme võimalikult palju ülevaate
me endisest

tutvusest.

Tuleb aeg kus ünneme,
kõduneme
muru all, lahunenud kõigist.

20. XI. 22.

